

Başibəlalı obrazların mahir ifaçısı

Görkəmli aktyor Məlik Dadaşovun 100 yaşı tamam olur...

Bu gün Azərbaycanın teatr və kino aktyoru, Xalq artisti Məlik Dadaşovun 100 illik yubileyidir.

Məlik Dadaşov 1924-cü ilin 7 iyununda Bakıda doğulub. Ailənin sonbeşiyi olan aktyorun adını atası Şöklü Məliyinin şərəfinə qoymuşdu. Ailənin böyük oğlu Salman Dadaşov aktyor olub. "Onun böyük ürəyi" filmində Oqtay rolunu canlandırıb. Sonralar Sumqayıt teatrının rəhbəri olub. İkinci qardaşı Süleyman Dadaşov riyaziyyat müəllimi idi. Universitetdə dərs deyirdi. O, Xalq artisti Brilyant Dadaşovun atasıdır. Məlik Dadaşov isə uşaqlıqdan incəsənətə bağlı olub. Musiqiyə gedər, kontrabasda çalmış. Lakin orta məktəbi qurtarıqdan sonra sənədlərini Tibb İnstitutuna verərək ora daxil olur. Lakin elə ilk kursdanca tibbin onun yeri olmadığını, özünü yalnız səhnələrdə tapa biləcəyini anlıyır...

Həmin dövrdə müharibə başladığından Məlik Dadaşov cəhbəyə getməli olur. 1943-cü ildə aldığı kontuziyaya görə geri qaytarılır və uzun müddət müalicə olunur. Müalicədən sonra hərbi hissələrdə musiqiçi kimi fəaliyyət göstərir. 1945-ci ildə müharibədən qayıdan Məlik Dadaşov Gənc Tamaşaçılar Teatrına yollanır və orda aktyor kimi işə götürülür. Az sonra sənədlərini Teatr İnstitutuna (indiki Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti) verir. Adil İsgəndərovun sinfinə daxil olur.

M.Dadaşov səhnə fəaliyyətinə ilk dəfə 1946-cı ildə Zaqatalada yenidən açılmış teatrda başlayıb. 23 yaşlı gənc aktyor Zaqatala teatrında əsas rolların ifaçısı idi, əsas qadın obrazlarını isə Sofiya Hüseynova adlı gənc aktrisa oynayırdı. Qısa müddət sonra Məlik Dadaşovla Sofiya Hüseynova ailə qururlar. Bu izdivacdan 1946-cı ildə gələcəyin daha bir aktyoru Rafael Dadaşov dünyaya gəlir. Ancaq cütlüyün izdivacı çox çəkmir, onlar bir müddət sonra ayrılırlar.

Məlik Dadaşov Bakıya qayıdaraq Akademik Milli Dram Teatrında işə düzəlib və ikinci dəfə ailə qurub. Onun ikinci evliliyindən iki qız övladı doğulub. Onlardan biri xərcəng xəstəliyindən vəfat edib, digəri isə ABŞ-a köçüb. İllər sonra aktyor 3-cü dəfə özündən 13 yaş kiçik qadınla evlənib. Onların Gülnarə adında daha bir qız övladı doğulub.

Azərbaycan aktyorluq məktəbinin yaradıcılarından olan Məlik Dadaşov daha çox mənfi obrazların ustası kimi tanınırdı. "Simam sənədimdir" deyən aktyor həqiqətən də zəhmli siması və yüksək aktyorluq məharəti ilə bu obrazların öhtəsindən peşəkarcasına gəlməyi bacarırdı. Onun "Axırncı aşırım" filmində canlandırdığı Qəmlo obrazı hələ də tamaşaçıların sevərək izlədiyi, unutmadığı obrazlardan biridir. Hətta müəllimi, Adil İsgəndərov "Axırncı aşırım" filmində Kərbəlayi roluna görə ona verilən mükafatdan imtina edərək "Bu mükafat Məlik Dadaşova düşür, Qəmilonu yaratdığına görə" demişdi.

Çəkilmək istəmədiyi "Fəryad" filmi isə onun yaradıcılığında dönüş nöqtəsinə çevrildi. Bu filmə erməni roluna dəvət gələndə aktyor tərəddüd edir, oynamaq istəmirdi. Çünki o, bununla xalqın sevgisini itirməkdən qorxmuş. Lakin rejissor Ceyhun Mirzəyevin ısrarlarının nəticəsində rolu canlandırır. Özü də elə peşəkarcasına canlandırır ki, həqiqətən də azərbaycanlı tamaşaçılar tərəfindən mənfi reaksiyalarla qarşılaşır. Erməni diasporu isə Məlik Dadaşova "Ermənistanın xalq qəhrəmanı" adını verir. Əlbəttə, aktyor bununla razılaşmazdı. Elə də olur. O, Azərbaycan efirinə çıxaraq deyir ki, "Mən düşmənin verdiyi adı daşımaram".

Oynadığı erməni obrazı insanlar arasında nifrət yaradırmış. Bir çoxları elə bilirmişlər ki, M.Dadaşov həqiqətən də ermənidir. Bir dəfə instituta gedəndə "Molokan" bağının yanında bir qadın onu görüb "Ay camaat, bu adam ermənidir" - deyərək qışqırmağa başlayır. Bu vaxt bir əsgər aktyora yaxınlaşır və ondan sənədlərini tələb edir. Görünür, cavab olduğu üçün aktyoru tanıya bilməmişdi. Qadın isə dediyinin üstündə təkid edirdi: "Mən onu televizorda görmüşəm, o, hərbi ermənidir". Axırda aktyor əsgərə deyir: "Bala, mən azərbaycanlıyam, erməni yox. Sən cavansan, mənə tanıya bilməmişən. Mən tanınmış aktyoram. Sadəcə, filmə erməni obrazını yaratdığım üçün qadın mənə səhv salıb".

"Fəryad" filmində Xaçaturyanın üzünü yuya-yuya oxuduğu erməni mahınısını Məlik Dadaşov uşaqlıqda məhəllələrinə yaşayan ermənilərdən eşitmişdi. Həmin mahının filmə salınması da onun öz ideyası idi. Bu səhnə kinoteatrdə göstəriləndə M.Dadaşovun qızı Gülnarə xanımın arxasında əyləşən qadın qeyri-ixtiyari "zəhrimar canına, zəhər canına" - deyib hirsələnir. Gülnarə arxaya çevrilib qadına, sonra atasına baxır. Atasısı isə ona əli ilə "əla" işarəsini göstərir.

Film başa çatandan sonra təəccüblə atasına deyir: "Ata, sən necə də alçaq bir insan obrazı yaratmışsın". O, doğrudan da təəccüblənmişdi. Təəccüblənmişdi ki, atası birdən-birə necə əclaf insana çevrilə bilib, bu rolu necə yaradıb. Məlik Dadaşov isə qızına belə cavab verir: "Əgər zalda belə reaksiya göstərsələr, əgər mənim öz doğma qızım mənə belə söz deyərsə, deməli, bu rolun öhdəsindən gələ bilməmişəm".

Qızı deyir: "Atam yaradıcılığı boyu iki rolu ifa etmək istəməyib. Erməni rolunu, bir də "Ölümlər"də Şeyx Nəsrullahı. Şeyx Nəsrullahı ona görə oynamaq istəmirdi ki, özü axır vaxtlar namaz qılırdı. Deyirdi, mən Allaha ibadət eləyirəm, amma "Ölümlər"də Allaha qarşı çıxıram. "Fəryad" filmində isə düşmən obrazı yaratmalı idi. Bu rolu heç oynamaq istəmirdi. Yadımdadır ki, Ceyhun Mirzəyev yalvarırdı atama, deyirdi, bu rol sizə yazılıb. Atam onun sözündən çıxmıdı, yaratdı o obrazı. Ən pisi də o oldu ki, rola görə atamı Ermənistanda milli qəhrəman kimi qəbul etdilər. Atam isə AzTV-də çıxış edərək həmin addan imtina etdi: "O adı heç vaxt heç cür özümə yaraşdıra bilmərəm. Bax buna görə də mən bu rolu oynamaq istəmirdim. Bilirdim ki, nəticəsi bu ola bilər".

"Dəli Kür"də Molla Sadıq, "Koroğlu"da Bolu bəy, "O dünyadan salam"da Şeyx Nəsrullah, "Birisini gün gecə yarısı"nda Nəriman Nərimanov, "Bir məhəlləli iki oğlan"da Nazif, "Ulduzlar sönmür"də general Mehmandarov, "26 Bakı komissarı"nda Əzizbəyov, "Müharibəni görən adam"da Niyazxan kimi yaddaqalan və maraqlı obrazlara ekran həyatı verən M.Dadaşov ümumilikdə 100-dən çox tamaşada, 50-dən çox filmə müxtəlif çalarlı obrazlar yaradıb.

Aktyor 1996-cı ildə 72 yaşında dünyasını dəyişib. Tədris Teatrında tələbələrə "Arşın mal alan"ı məşq edirmiş. Baş ağrıdığı üçün zalda oturub mizan vermiş tələbələrə, özü səhnəyə çıxmırmış ki, qalxsa ayağa, təzyiq onu yıxar. Bu zaman tələbəsinin epizodu oynaması ürəyincə olmur və təzyiqini unudub səhnəyə çıxır. Ona mizanı başa salan zaman müvazinətini itirib yıxılır. Gicgahı yaxınlıqdakı stolun küncünə dəyir. Onu xəstəxanaya çatdırsalar da, görkəmli aktyor yalnız 6 gün yaşaya bilir.

On dan geriye isə unudulmaz obrazları və lent yazıları qalıb.

Şahənə MÜŞFİQ